

Karjeras Pasaule

21. MAIJS 2020. GADS

VESELĪBAS APRŪPES SEKTORS

Latvijā veselības aprūpes sistēmu veido:

1. Neatliekamā medicīniskā palīdzība
2. Primārā veselības aprūpe - ģimenes ārsta sniegtais pakalpojums
3. Ambulatorā un stacionārā palīdzība - izmeklējumi, ārstu konsultācijas, aprūpes pakalpojumi slimnīcā. ārstēšanās slimnīcā.
4. Zobārstniecība
5. Zāļu iegāde

- Es laikam esmu smagi slims. Pielieku pirkstu pie galvas – sāp, pie sāniem – sāp, pie vēdera – sāp.
- Jā, jums ir laužts pirksts.

Medicīna

Medicīna (latīņu: medicina — 'ārstniecība', 'dziedniecība') ir zinātnisku atziņu sistēma un praktiska darbība cilvēka veselības saglabāšanai. Pēc būtības medicīna ir veselības zinātnes nozare. Tajā tiek pētīts cilvēka organisms, tā uzbūve, funkcijas, bet visvairāk slimības un to ārstēšanas iespējas. Medicīnas mērķis ir noteikt slimību izcelsmi, norisi, kā arī diagnostika, ārstēšana un profilakse. Mūsdienās medicīna ir cieši saistīta ar veselības zinātni, medicīniskajiem pētījumiem un medicīnisko tehnoloģiju.

Apbalvojumi medicīnā

Augstākais iespējamais apbalvojums medicīnas jomā ir Nobela prēmija fizioloģijā vai medicīnā. To pasniedz kopš 1901. gada. Pirmo Nobela prēmiju medicīnā saņēma vācu fiziologs Emīls Ādolfs fon Bēriņš par darbu serumu terapijā un pretdifterijas seruma izstrādē. 2015. gadā prēmiju saņēma Viljams Kempbels un Satoši Omura par pētījumiem parazītu izraisītu slimību ārstēšanā un Tu Jujou par sasniegumiem terapijā pret malāriju.

MEDICĪNAS SIMBOLI

Laika gaitā ir izveidojušies vairāki simboli, kuri simbolizē medicīnu. No tiem visbiežāk sastopami ir kauss, Asklēpija ceļa spieķis, sengrieķu dieva Apollona trijkājis, zizlis un spogulis, kuram apvijusies čūska, ola, degoša lāpa, svece un citi.

Neatliekamā medicīniskā palīdzība (NMP)

NMP dienesta mērķis ir īstenot vienotu valsts politiku neatliekamās medicīniskās palīdzības un katastrofu medicīnas jomā. NMP dienests organizē un nodrošina efektīvu, savlaicīgu un kvalitatīvu neatliekamo medicīnisko palīdzību saslimušajiem un cietušajiem veselībai un dzīvībai kritiskās situācijās ikdienā un ārkārtas situācijās visā Latvijā.

Latvijā katru diennakti izsaukumos dodas vairāk nekā 170 NMP dienesta brigādes. Visu brigāžu transportlīdzekļi ir aprīkoti vienādi ar mūsdienīgu un daudzfunkcionālu aprīkojumu, kas paredzēts cilvēku dzīvību glābšanai kritiskās situācijās (smagu traumu, locekļu amputāciju, klīniskās nāves, dzīvību apdraudošu saslimšanu u.c. gadījumos).

360° Virtuālā tūre Neatliekamās medicīnas mašīnā

Virtuālajā ekskursijā vari noskaidrot, ar kādu specifisku aprīkojumu strādā mediķi, palīdzot smagi cietušajiem un saslimušajiem dzīvībai kritiskās situācijās – aplūkot ierīci, kas palīdz glābt cilvēkus no klīniskās nāves, uzzināt, kas atrodas mediķu lielajā mugursomā, kam domāts sēdkrēsls ar kāpurķēžu mehānismu, kas ir vakuumsūknis, kādos gadījumos izmanto skābekļa balonus u.c.

http://www.nmpd.gov.lv/nmpd/NMPD/darbs/360_virtuala_ture/

Latvijas ātrās palīdzības vēsture

Šogad aprit jau 113. gads, kopš Latvijas teritorijā darbu uzsāka iestāde, kas savā darbā nodrošināja pirmsslimnīcas neatliekamo medicīnisko palīdzību, kas jau pavisam citā kvalitātē šobrīd ir NMP dienesta misija.

Mēģinājumi organizēt sava veida neatliekamo medicīnisko palīdzību datējami jau ar 18.gs., tomēr atsevišķa iestāde ar kvalificētu medicīnisko personālu un savu transporta līdzekli mūsdienu Latvijā tika izveidota tieši 110 gadu pagātnē – 1904.gada 1.martā (pēc jaunā stila – 14.martā) un tā bija Rīgas ātrās ārsta palīdzības stacija.

Toreizējās stacijas darbinieki pie saviem pacientiem brauca zirgu vilktā kariatē, kamēr motorizētā transporta līdzeklī viņu amata brāļi uzdrošinājās kāpt tikai gandrīz divdesmit gadus vēlāk. Autotransports mainīja palīdzības sniegšanas ātrumu, tomēr līdz mūsdienu izpratnei par kvalitatīvu neatliekamo medicīnisko palīdzību bija nepieciešama daudzu gadu pieredze un inovācijas, lai transporta līdzeklis un tā aprīkojums būtu piemērots ne tikai smagi cietušo pārvadāšanai, bet arī dzīvību glābšanai un uzturēšanai no notikuma vietas līdz pat ārstniecības iestādei.

Mūsdienu NMP dienesta priekštecei- Rīgas ātrās ārsta palīdzības stacijas izveidei līdzekļus ziedoja turīgi Rīgas iedzīvotāji – ārsti, rūpnieki, fabrikanti, baņķieri un uzņēmēji, savukārt pilsētas pārvalde apņēmās bez maskas dot telpas stacijai, kā arī dzīvokļus feldšerim un vienam nesējam, segt komunālos maksājumus, bet zirgiem un transporta līdzekļiem ierādīt vietu ugunsdzēsēju depo.

Darba iespējas NMPD

1. Operatīvā medicīniskā transportlīdzekļa vadītāju;
2. Neatliekamās medicīnas ārsta palīgs;
3. ārsta palīgs
4. izsaukumu pieņemšanas dispečers
5. galvenais speciālists pirmās palīdzības kontroles jautājumos
6. ārsts-eksperts (sūdzību izvērtēšanas jautājumos), u.c.

Lai izsauktu neatliekamo
medicīnisko palīdzību,
zvani:

113

Nosauc dispečeram:

**Kur?
Kas noticis?
Cik cietušo/
saslimušo?**

NEKAD nepārtrauc sarunu pirmais!

Darbs NMPD

Darba iespējas NMPD ir daudzas un dažādas, mēs redzam tikai brigādes darbu, bet aiz šiem cilvēkiem vēl stāv daudzi citi profesijas un amata pārstāvji. Brigāžu mediķi nēsā darba formas košās krāsās ar atstarojošiem elementiem, lai pasargātu sevi un būtu viegli pamanāmi, piemēram, ja palīdzība tiek sniegta tumšā laikā negadījumā uz ceļa. NMPD darbiniekam ir jābūt Labai komunikācijas un saskarsmes prasmei, psiholoģiskai noturībai, labai fiziskai sagatavotībai, spējai pielāgoties dažādām situācijām – nereti palīdzība ir jāsniedz uz ielas, mežā u.tml., spēja ātri reaģēt un pieņemt lēmumus, valodu zināšanas, jo palīdzību var nākties sniegt arī citā valodā runājošiem pacientiem. Dienesta brigādes atrodas vairāk nekā 100 vietās visā Latvijā. Tas dod iespēju izvēlēties strādāt brigādē tuvāk dzīvesvietai. Neatliekamās medicīnas ārsta palīgiem ir iespēja strādāt arī slimnīcu uzņemšanas nodaļās un citur. Mediķi strādā maiņās, ir gan dienas, gan diennakts dežūras. Vienas dežūras ilgums var būt līdz 24 stundām. Izsaukumu starplaikos mediķi uzturas savā brigāžu punktā, kur elektroniski aizpilda pacientu kartiņas, atpūšas vai brīvos brīžos lasa vērtīgu lasāmvielu, lai papildinātu zināšanas. lai strādātu šajā nozarē vispirms būs jāabsolvē vidusskola un tad jāizvēlas viena no 7 augstskolā/koledžām kur var apgūt profesiju, kas nepieciešama, lai strādātu NMPD.

VAIRĀK INFORMĀCIJAS MEKLĒ PAR NMPD:
[HTTP://WWW.NMPD.GOV.LV/](http://www.nmpd.gov.lv/)

Ģimenes ārsts

Katram iedzīvotājam nepieciešams savs ģimenes ārsts, kas pārziņās viņa medicīnisko vēsturi, konsultēs saistībā ar veselības profilaksi un ārstēšanu, kā arī nepieciešamības gadījumā izsniegs nosūtījumu ārsta-speciālista konsultācijas vai cita pakalpojuma saņemšanai.

Ģimenes ārsts ir speciālists, kas nodrošina primāro veselības aprūpi - tas ir pirmais saskarsmes posms starp pacientu un veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju, kurā risina iedzīvotāju veselības problēmas, lietojot vienkāršas un izmaksu ziņā efektīvas medicīnas tehnoloģijas.

Lai strādātu par ģimenes ārstu vispirms ir jāiegūst Ārsta grāds (mācību ilgums 6 gadi) tad vēl papildus 3 gadi jāmacās, lai iegūtu Ģimenes (vispārējās prakses) ārsta kvalifikāciju. Jāpiemin, ka medicīnas studijas ir visgarākās. Turklāt studiju maksa par gadu sasniedz vairāk kā 5000 EUR. Ja tavas sekmes ir labas, tad pastāv iespēja studēt pa valsts budžetu. Ģimenes ārsts strādā ārstniecības pakalpojumu sniegšanas prasībām atbilstošās telpās, kā arī dodas mājās vizītēs; darba laiks atkarīgs no iestādes un paša ģimenes ārsta noteiktā darba laika privātp praksē. Ģimenes ārstam ir iespēja strādāt dažādās ambulatorās iestādēs - poliklīnikās, klīnikās, ārstu privātp praksēs u.c. Ģimenes ārsts vidēji mēnesī nopelna sākot no 1350 EUR pirms nodokļu nomaksas; atalgojums atkarīgs no vairākiem faktoriem - pacientu skaita praksē, vai ir tikai maksas ģimenes ārsts vai arī strādā līgumattiecībās ar valsti, paša ārsta veiktajām manipulācijām praksē u.c.; daļu ienākumu veido bonusa maksājumi atbilstoši ikgadējam ģimenes ārsta kvalitātes novērtējumam. Ģimenes ārsta darba aprīkojums ir medicīnas apģērbs, atbilstoši darba vietas pieņemtajai kārtībai; fonendoskops pacientu plaušu un sirds darbības izklausīšanai, asinsspiediena mēraparāts, termometru ķermeņa temperatūras mērīšanai, špāteles pacienta rīkles dobuma apskatei u.c. aprīkojum; tiek izmantotas arī biroja iekārtas (datorm, kopētājs, printeris), dažādas datu bāzes un programmas, medicīniskā dokumentācija un iestādes iekšējās lietvedības programmas.

Ambulatorā un stacionārā palīdzība

Ambulatorā aprūpe ir pacientu veselības aprūpe pirms slimnīcas etapa. Šo aprūpi realizē primārās aprūpes (ģimenes ārsts, primārās aprūpes terapeits vai pediatrs) ārsts ar savu komandu un sekundārā veselības aprūpe.

Savukārt sekundārā jeb stacionārā veselības aprūpe ir veselības aprūpes pakalpojumu kopums, ko ārstniecības persona sniedz personai ambulatorajās ārstniecības iestādēs, stacionāro ārstniecības iestāžu ambulatorajās nodaļās, neatliekamās medicīniskās palīdzības iestādēs, ja tajās organizēta ambulatorās palīdzības sniegšana, dienas stacionāros, slimnīcā.

Ambulatoro un stacionāro veselības aprūpi sniedz daudzi un dažādi speciālisti. Piemēram, mikro ķirurgs, ķirurgs, anesteziologs, fizioterapeits, māsa, sanitārs, māsas palīgs, bērnu māsa, dzemdību speciālists, urologs, fizikālās un rehabilitācijas ārsts, medicīnas asistents, ergoterapeits, ortozēšanas un protezēšanas speciālisti, pediatrs, psihologs, dermatologs, neirologs un citi medicīnas speciālisti. Ārsta pienākums ir sniegt neatliekamo medicīnisko palīdzību ikvienam slimniekam, kam tā nepieciešama, ziņot noteiktā kārtībā veselības aizsardzības iestādēm informāciju par arodslimībām, saindēšanās gadījumiem, smagām traumām. Ārstam ir tiesības izdarīt ķirurģisku operāciju, lietot narkozi, vakcīnas, serumus un medikamentus. Ja ārsts saslimušajam apzināti nav sniedzis medicīnisko palīdzību, viņu var saukt pie kriminālatbildības.

Savukārt māsa ir ārstniecības persona, kas apguvusi vispārējo aprūpes māsu pamatprogrammu un saskaņā ar likumdošanas normām ir tiesīga strādāt par aprūpes māsu attiecīgā valstī. Aprūpes pamatizglītību nodrošina oficiāli atzīta programma, kas piedāvā plašu un stabilu darbu veselības aprūpes nozarē.

Zobārstniecība

Zobārstniecības vēsture ir gandrīz tikpat sena kā cilvēces un civilizācijas vēsture ar senākajiem pierādījumiem, kas datēti ar 7000. gadu pirms mūsu ēras. Indijas ielejas civilizācijas (apmēram 3300.g. p.m.ē.) agrīno Harappana periodu atlikumi liecina, ka zobi ir urbti jau 9000 gadu atpakaļ. Tiek uzskatīts, ka zobu ķirurģija bija pirmā medicīnas specializācija. Ķīnā, kā arī Francijā.

Pirmie, kas veica zobārstniecību, bija frizieri. Pjērs Fauchards no Francijas tiek dēvēts par "mūsdienu zobārstniecības tēvu", viņš pirmais publicēja zinātnisku mācību grāmatu (1728) par zobārstniecības metodēm un praksi. 1840. gados tika nodibināta pasaulē pirmā zobārstniecības skola. 1866. gadā, Lūsija Hobsa Teilore kļūst par pirmo sievieti pasaulē, kas absolvējusi zobārstniecības koledžu un ieguvusi doktora grādu zobārstniecībā.

Zobārsti veic alveolārā izauguma un mutes dobuma gļotādas, žokļu un ar tiem saistīto audu slimību profilaksi, diagnostiku un ārstēšanu un pēta minēto slimību izcelsmi un profilakses iespējas. Zobārsta pamatuzdevumi ir noteikt diagnozes, ieteikt un veikt nepieciešamo stomatoloģisko ārstēšanu; veikt stomatoloģisko saslimšanu profilaksi; ārstēt ķirurģiski, ar medikamentiem vai citādā veidā atsevišķas zobu vai mutes dobuma slimības vai traucējumus; veikt pacienta žokļu un zobu mērījumus un paņemt to nospiedumus; konstruēt un izgatavot mākslīgos zobus, tiltiņus vai sniegt instrukcijas to izgatavošanai; sagatavot zinātniskos rakstus un pārskatus zobārstniecības nozarē; pētīt zobu slimības un tām radniecīgus traucējumus un slimības, kā arī profilakses un ārstniecības metodes.

Zobārsta jomai ir vairākas apakšnozares - zobu protēzists, zobārsts, ortodonts, endodonts, bērnu zobārsts, periodontologs, mutes, sejas un žokļa ķirurgs.

Lai iegūtu zobārsta grādu ir jāmacās 5 gadi, ja nepaveiksies un netiksi budžeta grupā, tad viens studiju gads izmaksās 12 000 EUR. Ja vēlēšies savas zināšanas papildināt un kļūt par zobu protēzistu būs jāmacās vēl sākot no 1 līdz 6 gadiem. Jāpiemin, ka zobārsti būs vajadzīgi vienmēr, kamēr vien uz pasaules būs cilvēki.

Zāļu iegāde - Farmācijas nozare

Farmācija ir zāļu pētniecība, izstrādāšana, ražošana, standartizēšana, kvalitātes kontrole un izplatīšana. Farmācijai izšķir vairākas nozares.

Farmācija simbols

Farmaceiti izgatavo un pārdod zāles. Viņi strādā aptiekās, zāļu ražošanas firmās, laboratorijās, zāļu lieltirgotavās, slimnīcās, poliklīnikās vai arī ir aptieku īpašnieki. Aptiekās farmaceiti pārdod pircējiem ārstu izrakstītas (recepšu) zāles, brīvi pārdodamās zāles, ārstniecības augus, higiēnas preces, slimnieku kopšanas līdzekļus, pārsienamos materiālus. Šīs profesijas pārstāvji pārzina zāļu lietošanu, sastāvu un zāļu iedarbību. Viņi uzklausa pircējus, izjautā par slimības simptomiem un zālēm, kuras tie agrāk lietojuši. Farmaceiti atbild uz pircēju jautājumiem un, izsniedzot zāles, paskaidro to lietošanas un uzglabāšanas noteikumus. Tie farmaceiti, kuri strādā aptieku zāļu izgatavošanas nodaļās, pēc ārstu izrakstītām receptēm izgatavo zāles. Viņi pārbauda receptē norādīto zāļu sastāvdaļu saderību un dozējumu un sver, un gatavo, piemēram, pulverus, mikstūras, pilienus, ziedes. Farmaceiti zāļu ražošanas firmās izstrādā un kontrolē zāļu izgatavošanas tehnoloģiskos procesus un pārbauda produkcijas kvalitāti. Slimnīcās strādājošie farmaceiti ne tikai sagatavo un pasūta nepieciešamos medikamentus, bet arī konsultē ārstus efektīvu zāļu izvēlē. Farmaceiti-aptieku īpašnieki nodarbojas arī ar administratīvo darbu, pieņem darbā citus darbiniekus, iepērk aptiekas preces vairumā.

Kur apgūt medicīnas zinības

1. Rīgas Stradiņa universitātē
2. Rīgas Stradiņa universitātes Sarkanā Krusta medicīnas koledža
3. Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijā
4. Latvijas universitātē
5. Daugavpils universitātē

6. Latvijas Universitātes P.Stradiņa medicīnas koledža
7. Latvijas Universitātes Rīgas Medicīnas koledža
8. Daugavpils medicīnas koledža
9. Latvijas Lauksaimniecības universitātē
10. Rīgas 1. medicīnas koledža

Medicīnas studijas notiek piemērotās lekciju un nodarbību telpās, laboratorijās, slimnīcu nodaļās un studiju centros. Sākot ar ceturto semestri, nodarbības notiek labiekārtotās teorētisko un praktisko nodarbību telpās lielākajās Rīgas slimnīcās. Daļa studentu vienu studiju gadu pavada Eiropas Savienības valstīs Erasmus+ programmas ietvaros. Atsevišķus studiju kursus iespējams apgūt vadošajās Vācijas slimnīcās pēc paša studenta izvēles. Lai kļūtu par medicīnas darbinieku, tev ir jābūt prasmei saprasties ar dažāda vecuma cilvēkiem. Svarīgas ir sekojošas īpašības - pacietība; zinātkāre; izlēmīgums; precizitāte; atbildības izjūta un protams ir jāpārzina svešvalodas, kā arī jāpiemīt vēlmei nepārtraukti papildināt savas zināšanas.

Nākotnē Īpašu uzmanību pievērš tādiem mācību priekšmetiem kā ķīmija, bioloģija, fizika, veselības mācība, socioloģija, psiholoģija un ētika. Katrs jaunie ārsti pēc universitātes beigšanas un ārsta diploma saņemšanas dod "Hipokrāta zvērestu".

Izmantotie avoti

- https://lv.wikipedia.org/wiki/Medic%C4%ABna#Medic%C4%ABnas_nozares
- <https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=8771&acro=living&lang=lv&parentId=7817&countryId=LV&living=https://www.nmpd.gov.lv/nmpd/medijiem/>
- <http://www.profesijupasaule.lv/neatliekamas-medicinas-arsta-paligs-brigade>
- http://www.vm.gov.lv/lv/tava-veseliba/gimenes_arsti/
- <https://www.rsu.lv/studiju-programma/medicina>
- <http://www.veseligsridzinieks.lv/ambulatora-veselibas-aprupe-2/>
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Dentistry>